

Brockdorf

Byggeplads for et atomkraftværk

Udgiver:
NOAH
Rådhusstræde 13
1466 K
Telf. (01)156052
Giro 5560039
Åbningstid:
hverdage 10 - 17

Abonnement
NOAH 37-46 kr. 45.-

Løssalgspris:
Kr. 6.- for enkeltnr.
og kr. 8.- for dobbelt-
numre.

Tidligere udkomne nr.
kan købes så længe oplag
haves. Ring og spørg.

Meddelelser om flyt-
ning og reklamationer
vedr. leveringen med-
deles til posthuset.

NOAH-bladet udkommer
ikke til faste tidspunk-
ter, men når der er
stof til et nummer.

Sats:H. P. Sats, Assens
Tryk:Eks-skolens tryk-
keri.

NOAH-bladet er redi-
geret af NOAH-s blad-
gruppe.

Jørgen Boldt
Bruno Ingemann
Poul Johans en
Jesper Toft
Peter Nissen
Jan Radich Nielsen

INDHOLD

Brev	s. 2
Genbrug	s. 3
Berufsverbot	s. 4
Gaia	s. 4
Madaktion	s. 5
Arbejds miljø	s. 6
Svejsereg	s. 8
Holland	s. 9
Ferskvand	s.10
Seveso	s.14
Bedriftsundheds- tjeneste	s.15
Beboeraktion	s.16

København dec. 1976.

Kære Læser.

NOAH-bladet er efterhånden udkommet siden 1969, det er ikke udkommet på faste tidspunkter, men når der har været stof til et nummer og arbejdskraft til at redigere manuskripterne til et blad - for al arbejdet omkring bladet er baseret på frivillig ulønnet arbejdskraft.

At NOAH-bladet alligevel kan komme op og stå, skyldes at der bag bladet står ca. 80 aktive NOAH-grupper. Bladet er kun en lille del af NOAH's aktiviteter.

Bladet rediges af "bladgruppen", og vi er valgt på NOAH's halvårsmøde. På halvårsmøderne samles repræsentanter fra NOAH's lokalgrupper, udveksler erfaringer, diskuterer fremtidige aktiviteter og vælger bl.a. bladgruppen, som er ansvarlig for at der kommer et blad samt ansvarlig for indholdet.

Artiklerne behøver nemlig ikke at dække det samlede NOAH's synspunkter.

Ved NOAH's halvårsmøde d. 6.-7. november blev bladgruppens medlemstal udvidet, og med den større arbejdskapacitet skulle der være mulighed for at realisere mange af de ideer, vi har haft.

Men der skulle også være mulighed for at realisere nogle af de ideer du måske har.

Vi vil meget gerne høre din mening om bladet. Er det for videnskabeligt-for populært-for kedeligt eller har du ideer til fornyelser.

Skriv din mening om bladet men indsend også artiklerforslag til artikler, breve til redaktionen, fotos, tegninger og alt muligt andet, du mener kan have interesse for NOAH-bladets læsere.

Vi vil kort sagt gerne i kontakt med dig, for at kunne lave et endnu bedre blad.

Skriv til:
Bladgruppen
NOAH
Rådhusstræde 13
1466 K

*Kærlig hilsen
Bladgruppen.*

P. s. Vi vil også bede dig være med til at gøre NOAH-bladet mere udbredt ved at benytte girokortet på midtersiderne.

Det mener NOAH om GENBRUG;

NOAH har i weekenden 6. - 7.11 holdt halvårsmøde i Odense.

På halvårsmødet formulerede NOAH en fælles holdning til genbrugsproblematikken.

NOAH mener at genbrugsprincippet bør indføres i affaldsbehandlingen, hvor det lader sig gøre.

Mennesket bør efterligne naturen og forsøge at lave lukkede kredsløb for de stoffer, som det anvender.

Det er ikke ligemeget, på hvilken måde man genbruger affaldet.

Der er forskel imellem at genanvende det forarbejdede produkt, at genindvinde råstofferne og at genudnytte energien/næringen i affaldet. Nogle affaldsgrupper kan kun genbruges på een af disse måder, men hvor det kan lade sig gøre, bør genanvendelsen prioriteres højest. Genanvendelse er den eneste af genbrugsformerne, som står i direkte modsætning til det brug-smid væk system som vi bekæmper. det gælder her om at forlænge levetiden af produktet. Ved at bytte, reparere eller rengøre det forarbejdede produkt opnår man desuden det mest effektive genbrug af ressourcerne, samt den største energibesparelse.

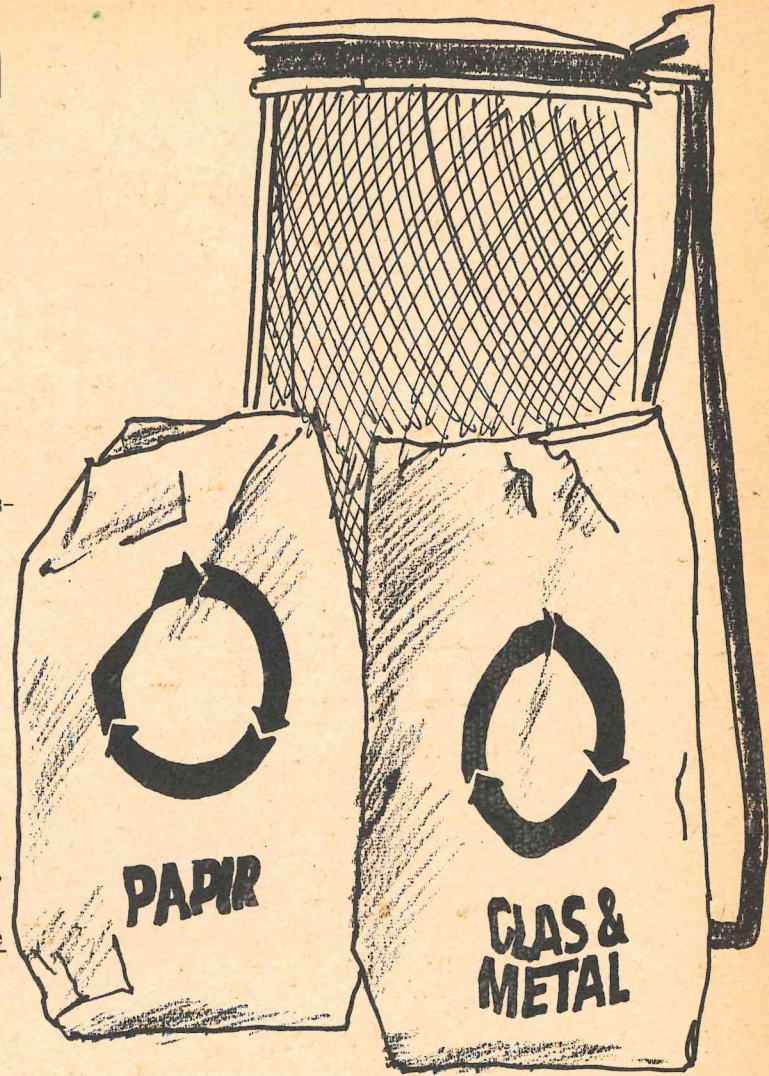
Samtidig med kravet om genanvendelse i størst mulig omfang - kræver NOAH, at produktionen lægges an med genanvendelse for øje: Væk med indbygget forældelse, engangsemballage o.l. Vi kræver holdbare produkter, produkter der kan repareres, standardiseringer.

NOAH vil kæmpe imod, at snævre rentabilitetsbetragtninger og profitinteresser skal styre udformningen af dansk genbrug.

Hvis pengeinteresser og ikke miljøhensyn bliver ledesnoren for genbrug, forudsiger vi, at Danmark får et genbrugssystem, hvor genindvinding bliver prioriteret højere end genanvendelse. Udover at dette direkte vil være en i miljømæssig henseende ringere løsning, vil det inddirekte indebære en fare for, at genbrug vil blive et nyt alibi for at give brug-smid-væk tendensen en tand til. Samtidig vil det blive markedsprisen på råstofferne og ikke knapheden på diverse ressourcer, der vil bestemme, hvilke stoffer man vil finde det godt at genindvinde.

NOAH mener endvidere at I-landene ikke kan tillade sig at sløse med energi og råstoffer, når størstedelen af jordens befolkning lever i nød. Dette virker især grotesk på baggrund af, at det er de fattige lande, der må afgive ressourcerne. Genbrug bør derfor betragtes som led i kampen mod udbytningen af de fattige lande.

NOAH opfordrer til, at man på lokalt plan opretter renovationssystemer med henblik på genbrug, og til at oprette/støtte "Genbrugser" (permanente loppetorve).

Miljøministeriet er gået i gang med at revidere miljøloven. I forbindelse hermed har man søgt at gøre genbrug til en del af miljøproblematikken.

Dette udspil er ikke særligt vidtgående - det vil ikke betyde nogen væsentlig sænkning af det store ressourceforbrug og forureningen.

Man taler kun om genanvendelse, der blot er et enkelt af genbrugs 3 aspekter.

Endvidere interesserer Miljøministeriet sig ikke for det lokale forbrugerorganiserede genbrug - men opfordrer til en centraliseret, profitstyret genanvendelse.

NOAH GØR OP MED BEGREBET "BRUG OG SMID VÆK".

DER ER FLERE MÅDER AT GENBRUGE PÅ, MEN NOAH PRIORITERER LOKALT ORGANISERET GENANVENDELSE HØJEST.

NOAH MENER AT MILJØHENSYNET SKAL VÆRE RETTESNOREN VED GENBRUG - OG IKKE PENGEINTERESSER.

GENBRUG ER OGSÅ ET LED I KAMPEN MOD UDBYTNINGEN AF U-LANDENE.

Berufsverbot

Igennem det sidste år har der i flere lande været aktioneret til fordel for professor Jens Scheer, Bremen. Han er blevet truet med afsked på grund af sin modstand mod A-kraft, og medlemskab af Det Kommunistiske Parti.

Aktionen blev startet af IYF (International Youth Federation for Environmental Studies and Conservation) med en resolution vedtaget på YF's generalforsamling i Norge sidste sommer.

Jens Scheer's fortid:

Han er professor i kernefysik v. Bremen Universitet. Han har gennem adskillige år deltaget aktivt i A-kraft-kampagner. Sammen med andre eksperter ved Bremen Universitet har han redigeret en bog, som man fakta modbeviser kernekraftindustriens fordrejninger, og som kritiserer manglen på sociale og politiske overvejelser i det vesttyske kerneenergi-program. Han har taget initiativ til et forskningsprogram inden for A-kraft-problemer, og som støtter A-kraft-modstandernes argumentation i paneldiskussioner og høringer.

På grund af hans aktive A-kraftmodstand, bruger man nu hans medlemskab af det Kommunistiske Parti som påskud til at fjerne ham fra hans kontor. Dette er blevet en legal praksis gennem de sidste år i Vesttyskland. Kritiske folk, mest kommunister, men også nogle socialdemokrater, bliver offer for »Berufsverbot«. Det vil sige, at man bliver fyret fra offentlig tjeneste, eller ikke bliver ansat, hvis man f.eks. har skrevet et kritisk læserbrev, eller på anden måde irriteret sikkerhedspolitik.

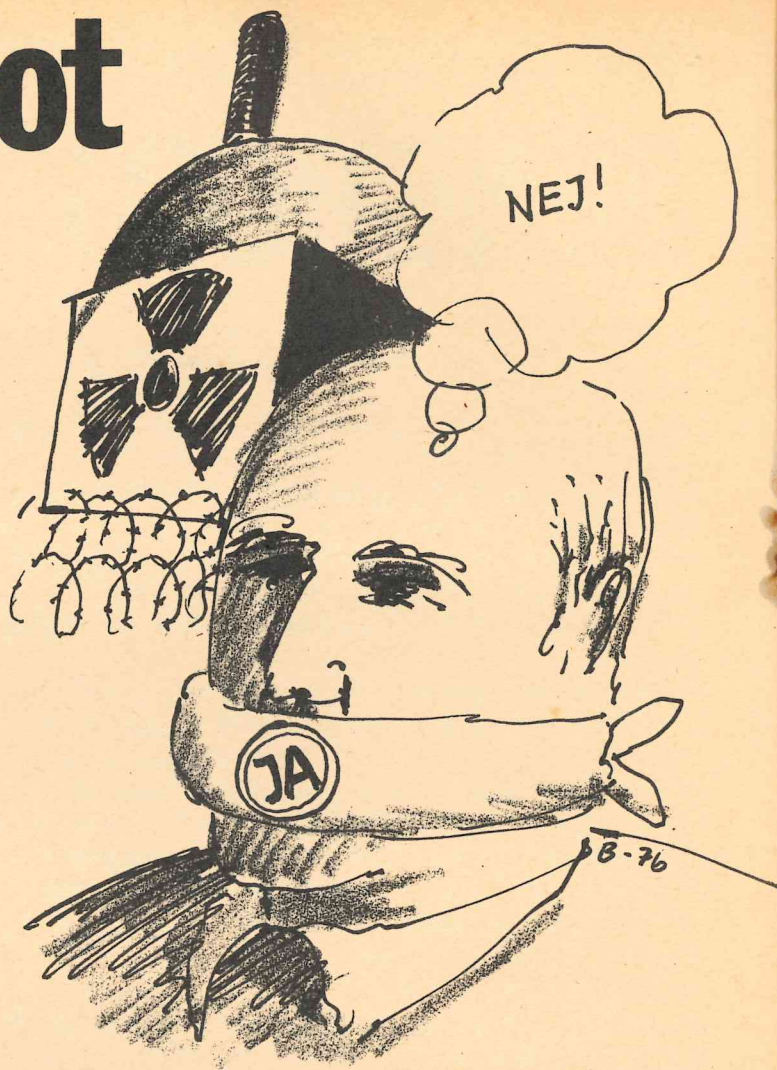
International opbakning

IYF informerede adskillige hundrede organisationer — internationale og nationale — i Europa og USA — om sagen, og opfordrede til protest mod afskedigelsen. Selv om mere end hundrede organisationer og personer protesterede, blev Jens Scheer suspenderet fra sit kontor december '75. Dette betyder, at han ikke længere må holde forelæsninger, og hans løn halveres. Organisationer i Belgien og USA har selv startet solidaritetskampagner.

John W. Gofman, den kendte A-kraft modstands-pioner,

har i et telegram til borgmesteren i Bremen skrevet: »Jeg må på det skarpeste tage afstand fra den planlagte afskedigelse af Jens Scheer. Han er en af de meget få kompetente kritikere af atomkraft. Den officielle grund — medlemskab af det kommunistiske parti — er et levn fra fascismen og kan ikke accepteres i et samfund, som kalder sig selv demokratisk. Jeg opfordrer Dem til at standse alle forsøg på afskedigelse.«

Anti-A-kraft kampagnen behøver Jens Scheer og alle andre kritiske videnskabsmænd. Jeg opfordrer alle andre til at vise jeres solidaritet og skrive breve til den vesttyske regering (Bundeskansler Schmidt, D-53 Bonn), og til Landsstyrelsen i Bremen (Senatspræsident Hans Koschnik, Bre-

men). Som J. W. Gofman sagde: »Hvis vi ikke står sammen bag Jens Scheer imod hans afskedigelse i dag, bliver det os,

som i morgen rammes af de samme forholdsregler.«

Rainer Kübler
/Thorkild Nielsen

GAIA

Landbohøjskolens forskning og undervisning beskæftiger sig med vigtige dele af miljøet — den mad vi spiser, den jord vi går på, de planter og dyr vi omgiver os med. Som supplement hertil startede nogle ansatte og studerende for snart to år siden en ny forening, hvor man mere uformelt og udadvendt skulle tage fat på problemerne.

Foreningen fik navnet Gaia, der er græsk og betyder Moder Jord. Dens formål er » — gennem oplysning, kritik, debat og praktisk arbejde at virke for forbedring af vore fysiske og biologiske omgivelser«, særlig de der vedrører jordbruget og de hertil knyttede erhverv. Det var iøvrigt på tale at starte som en lokal NOAH-gruppe. Af forskellige grunde, bl.a. fordi vi først ville se, om der over-

hovedet var interesse nok, og fordi vi også gerne ville kunne beskæftige os med skolens eget lille interne miljø, når der var behov for det, fandt vi det dog mest naturligt at begynde for os selv.

Gaia har ikke udrettet ret meget endnu, og interessen for foreningen er ikke overvældende på skolen. Særlig skuffer det os lidt, at kun 2-3 af de mange

hundrede lærere er egentligt aktive i Gaia. Men det er nok vores egen skyld, og vi håber, at grundlaget ganske langsomt vil blive bredere og mere solidt, ikke mindst hvad det faglige angår. Uden opbakning fra vore lokale eksperter er det jo begrænset, hvad vi kan præstere i det lange løb.

Foreningens struktur er løs. Der er ingen formand eller bestyrelse, kontingent (20 kr.) er frivilligt og giver ingen særlige rettigheder, styringen sker på møder i en åben arbejdsgruppe, som man kunne ønske sig var større. Gruppen tager sig af de løbende aktiviteter, der hidtil navnlig har bestået i afholdelsen af paneldiskussioner og

Madaktionen

EN AKTION FOR BEDRE FØDEVARER

På bagsiden af NOAH 41-42 (temanummeret om genbrug) blev der fortalt om den forestående aktion med at sætte mærkater på visse af Brugsens varer.

Aktionen er nu nært forestående.

NOAHs madgruppe beretter om forberedelserne og formålet med aktionen.

Oplægget til aktionen er blevet godt modtaget - både af NOAHs lokalgrupper og af andre grupper i landet. På NOAHs halvårsmøde i begyndelsen af november i Odense blev det besluttet at bakke aktionen op og opfordre til deltagelse.

Arbejdet med at organisere aktionen er blevet overtaget af madgruppen i København.

I midten af november blev aktionsplanen med den endelige dato for aktionen fastlagt. Datoen holdes indtil videre hemmelig, men det kan røbes at det bliver i december måned.

Mærkaterne er forlængst gået i trykken og de udvalgte varer er blevet gransket nøje. De deltagende grupper modtager pakken med de trykte mærkater et par dage før aktionen. Sammen med mærkaterne følger et katalog over de varer, der skal mærkes, samt en rapport om baggrunden for, at netop disse varer er udvalgt.

Grupperne har fået sendt tilmeldingsskemaer, hvor de har anført antal deltagere samt hvilken brugs, de kan dække. Madgruppen har på baggrund af tilmeldingerne fordelt deltagerne så jævnt, som det har været praktisk muligt. Der er omkring 1600 brugser i landet, og vi kommer nok ikke ud til dem alle.

Sidste frist for tilmelding har været 1. december, men interesserede kan stadig melde sig til at komme med i eksisterende grupper. Det sker ved at ringe til NOAHs sekretariat (01) 156052.

Iøvrigt vil der være mulighed for at medvirke på anden måde end ved at klistre mærkater på varerne. Der skal deles piecer eller løbesedler ud - og visse steder laves plakater til opstilling udenfor butikkerne. Formålet med aktionen er at få bedre fødevarer.

Vi gør det ved at pege på en serie skavanker ved de nuværende fødevarer. Og vi gør det i brugerne fordi der - efter vores opfattelse - ikke er grund til at forhandle dårlige varer dør. Og fordi brugsen jo er vores egen butik (vi ville nok ikke få lov til at lave denne aktion i en privatejet butikskæde).

En svaghed ved aktionen er, at den ikke tager fat om de værste varer, der findes. Brugsens egne produkter er gennemgående af en højere kvalitet end de andre butikkers. Mærkaterne garanterer heller ikke, at de varer, der ikke er udpeget ved aktionen, så er gode nok. Mærkaternes tekst peger på forhold, der bør rettes i mange andre varer end de udvalgte. Vi har slet ikke ressourcer til at kulegrave hele fødevaremarkedet og være branchens alternative oplysningsorgan.

Vi forsøger at skabe en debat omkring forringelsen af fødevarerne. En debat, der forhåbentlig vil brede sig og måske føre til flere aktioner.

Kærlig hilsen
Madgruppen
NOAH
Rådhusstræde 13
1466 København K.
(01) 156052

PS: Hvis du vil være med, så sørg for at være medlem af brugsen. Det koster ikke noget.

andre større møder - i efteråret 75 således fem møder med fællestitlen »Jordbruget og fremtiden«, hvortil der blev fremstillet en pjece med samme titel.

Gaia's u-landsgruppe begyndte sin virksomhed i dette forår og arrangerede fire panelmøder om u-landsproblemer med relation til jordbrug. Gruppen fortsætter sit arbejde.

I maj i fjor skaffede Gaia OOA husly til et heldagsmøde om »Alternative energiformer« og hjalp med ved den praktiske afvikling af mødet. I maj i år var Gaia medindbyder til et lignende arrangement, som O.V.E. (Organisationen for Vedvarende Energiformer) havde tilrettelagt.

Også i dette efterår håber Gaia at afholde en offentlig møderække. Planerne går ud på fire møder med fællestitlen »Jordbruget og Arbejdsløshed«. Vi mener, at der er et misforhold mellem de høje arbejdsløshedstal og den enkelte selvstændige jordbrugers lange arbejdsdag. Derfor synes vi, det ville være godt, hvis der kunne skabes en tilstand, hvor der igen var flere, der fik lyst til at flytte ud på landet og få jord under neglene. Men vi tror ikke, der er nogen nem og hurtig metode hertil, og formålet med møderne er at diskutere problemet igennem så grundigt som muligt.

Det har fra begyndelsen været

et vigtigt mål for Gaia at skabe kontakt fra Landbohøjskolen og udefter. Alle som læser dette, og som ønsker kontakt ikke blot med Gaia, men med hvem det end måtte være på skolen, opfordres derfor - hvis man ikke har lyst til at benytte de mere officielle kanaler - til at henvende sig til os.

Vi vil gøre, hvad vi kan for at skaffe folk de oplysninger og forbindelser, de har brug for. Vi sender også gerne programmet for efterårets møderække til eventuelle interesserede, når dette program forhåbentlig foreligger omkring midten af september.

Poul Einer Hansen
og Kari Elvestad

Man kan skrive til Miljøforeningen Gaia på adressen: Landbohøjskolen, Thorvaldsensvej 40, 1871 Kbh. V, eller man kan ringe til Poul Einer Hansen på skolen tlf. nr. (01) 35 17 88, lok. 26 72, bedst kl. 14-16.

ARBEJDSMILJØUNDERSØ

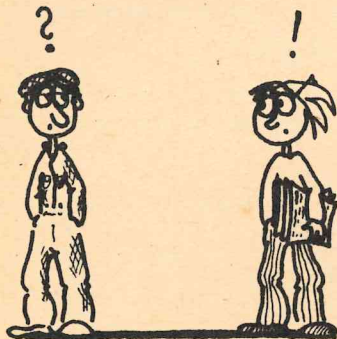
Hvordan bekæmper man arbejdssygdomme, og hvad er specielt akademikerens rolle?

Sagt meget firkantet, kan arbejdssygdomme ikke behandles. De skal forebygges. Sygdoms-»behandlingen« er altså en behandling af arbejdsmiljøet, således at sygdomsforvoldende faktorer i miljøet fjernes.

En sådan forebyggelse af sygdom kræver derfor aktiv handlen, og da dette på den enkelte arbejdsplads vil sige ændring af produktionsmetoder, udskiftning af maskiner, udskiftning af arbejdsstoffer, indretning og ventilation eller lignende, er der tale om indgreb, som er økonomiske og dermed politiske.

En banal, men væsentlig erfaring, som arbejdspladsgrupperne har gjort, er, at arbejdet har to faser.

1. I den første fase, »undersøgelsesfasen«, laves en eller anden form for dokumentation af det problem, man har taget fat på.
2. I den anden fase, »ændringsfasen«, bruges den rapport, som man ender op med at lave, til at få sat en udvikling igang, som betyder at arbejdspladsforholdene ændres. Det kan være et langt og krævende stykke politisk arbejde, hvor man både skal påvirke arbejdere og arbejdsgivere, myndigheder og offentligheden, og det er i denne fase, at de fleste grupper hører op med at fungere efter kortere tid. Og det er dette, som er gruppernes hidtil største svaghed.

Uddannelsernes anvendelighed

Men hvad er da specielt akademikerens rolle? Hvis man skal gøre sig håb om at få et samarbejde igang med arbejdergrupper, må akademikerne indse, at arbejdet skal foregå på arbejdernes betingelser. Det er arbejdernes problem, som er udgangspunktet, og det er arbejdernes problem,

som skal løses. Her kan akademikerne komme ind, fordi langt de fleste akademikere har en omfattende viden, som bare ikke bliver brugt, eller som bliver brugt til noget, der ikke umiddelbart har betydning for ret mange mennesker.

De fleste akademikere har fået en undervisning, der ikke er et lod samfundsrelevant. De tager sjældent udgangspunkt i de problemer, som er fælles for store befolkningsgrupper. Specielt er arbejdsmiljøet et forsømt emne inden for lægeuddannelsen og ingeniøruddannelserne. Men selvom det selvfølgelig havde været mere smart, hvis alle akademikere havde fået en samfundsrelevant undervisning, så har det i praksis vist sig let at omsætte og anvende viden til samfundsrelevante ting, hvis altså akademikerne vil gøre en indsats. F.eks. har læger en viden om de biologiske virkninger af støv, støj og kemiske stoffer på organismen, det er blot spørgsmålet om at anvende denne viden til fordel for de mennesker, der udsættes for disse forureninger i deres miljø. Og for teknikeren er det spørgsmålet om at anvende sin tekniske viden til at søge at lave produktionsprocesserne om.

Hvor akademikerens uddannelse er mangelfuld, kan han forholdsvis let supplere den ved læsning, idet han jo har lært at anvende biblioteker.

Akademikerens rolle bliver altså den at være med til at opstille alternativer til eksisterende forhold. F.eks. at vise, at forholdene er sundhedsfarlige, og ved at vise, at det kan lade sig gøre at producere på en anden måde. Derved kan man være med til at støtte arbejderne lokalt på deres arbejdsplads, i deres klub eller i

deres fagforening. På denne måde kan man også danne en modvægt i den offentlige debat til fordel for arbejderne.

Hvad er mulighederne i den anden fase, den politiske ændringsfase? Det er jo her helt klart arbejderne og deres organisationer, der skal kæmpe for, at der sker noget, men i denne kamp har arbejderne stadig brug for akademikerne, fordi der hele tiden opstår nye situationer, som skal klares, når modparten, arbejdsgiverne eller de statslige myndigheder, begynder at spille ud. Det kan man se af forløbet i forskellige aktioner, som er lavet i de sidste 4-5 år.

1. Asbestsagen

1972 blev asbest forbudt som isoleringsmateriale ved isolering mod fugt, støj og varme. Forbudet gjaldt såvel pålægning som opstrykning og påsprøjtning.

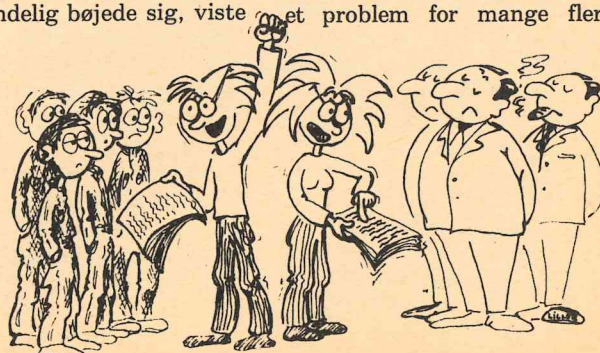
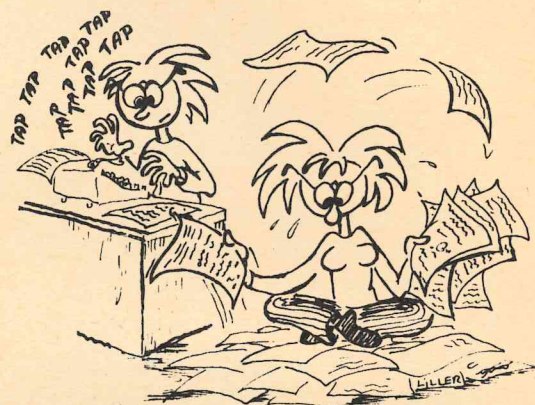
Forbudet kom efter, at den lille fagforening for isoleringsarbejdere under SID i årevis (og uden hjælp af akademikerne) havde kæmpet for at få asbest afskaffet som isoleringsmateriale. Gennem årene har det været sådan, at der i denne fagforening dør én arbejder om året af den kroniske lungesygdom asbestose. Da arbejdsgiverne og Arbejdstilsynet endelig bøjede sig, viste

det sig også, at man hurtigt kunne opstille en hel række alternativer til asbesten i form af erstatningsmaterialer.

Men pointen er, at dette asbestforbud kun var et begrænset forbud. Og den dag i dag finder man stadig asbest anvendt mangfoldige steder: På eternitfabrikker, hvor man producerer væg- og bygningsplader, på byggepladser, hvor snedkere og tømrere skærer pladerne op under kraftig støvudvikling, på byggepladser, hvor malere blander asbest op i spartelmasse, på farve- og lakfabrikker, hvor man blander asbest op i undervognsmaling, på andre fabrikker, hvor asbest blandes i gulvfliser og i flisecement, i glasvarer og ved produktion af tagpap. Endelig er f.eks. mekanikere udsat for asbest ved reparation af bremsere på grund af bremsebelægningsernes indhold af asbest, og ved udskiftning af pakninger på koblinger og motorblokke, hvor der også findes asbest.

Selvom man altså fik et asbestforbud, så gjaldt det kun for et begrænset antal arbejdere. De andre her nævnte grupper af arbejdere fik ikke forbedret deres arbejdsforhold.

Samfundet forsøgte altså at inddæmme problemet til kun at gælde isoleringsarbejdere, selvom det i virkeligheden var et problem for mange flere

ØGELSER

faggrupper. Myndighederne håbede tilsyneladende på, at alle de andre faggrupper ville lade være at røre på sig, og det kom desværre til at slå til (med én enkelt undtagelse, som hedder eternitfabrikken i Ålborg, hvor arbejderne nu efter en lang kamp har fået betydeligt bedre arbejdsforhold).

Hovedårsagen til, at de andre grupper af arbejdere ikke har taget asbestproblemet op, er nok manglende viden om asbestens farlighed. Der ligger altså her en hel række opgaver, som kan tages op af nye arbejdere/akademikere grupper, som blot kan tage udgangspunkt i asbestforbudet fra 1972.

2. Sagen om de farlige lime

Linoleumsrapporten fra Århus 1972 bevirkede flere ting. For det første begyndte mange limfabrikker faktisk at forsøge at udvikle vandbaserede lime, og det har vist sig, at mange af disse lime rent teknisk står fuldt på højde med lime baseret på opløsningsmidler. Senere fremkom Arbejdstilsynet også med et forbud mod anvendelse af de sundhedsfarlige lime. Der kunne dog dispenseres fra forbudet, hvis tekniske forhold krævede det, og det skulle hurtigt vise sig, at man mange steder fandt på at dispensere fra forbudet, også selvom der ikke var nogen saglig grund til det.

Linoleumsarbejderne arbejder derfor stadig i stor udstrækning med farlige lime, og nogle målinger på en stor arbejdsplads i København i 1975 viste, at koncentrationerne af opløsningsmidler i luften var så høje, at ikke alene skulle arbejderne bære masker, men hele området skulle spærres af hensyn til de andre arbejdere.

3. Sagen om de farlige malinger

Efter de to malerrapporter, henholdsvis fra Århus og København 1972, fik malerne nogle generelle bestemmelser for deres arbejde, indeholdt i publikation 41 fra Arbejdstilsynet i 1973. Heri blev en række mærkningsbestemmelser

for maling og malervarer påbudt, og i publikationen blev præciseret, hvilke beskyttelsesforanstaltninger malerne skulle have på, når de arbejdede med farlige materialer. På denne måde håbede man måske på, at de forskellige arbejdsgivere ville blive presset til at anvende ufarlige malinger, fordi de ellers skulle anskaffe sig dyre friskluftsanslæg, masker og lignende.

Der er også kommet en udvikling i gang i retning af at bruge vandbaseret maling til fordel for terpentinsbaseret maling. Men ellers er publikation 41 af arbejdsgivere og Arbejdstilsyn blevet brugt til at tvinge arbejderne til at gå med maske under arbejdet.

Dette er uheldigt. For det første er det såvel fysisk som psykisk ulideligt at arbejde med maske en hel arbejdsdag. Dernæst har det vist sig at være risikabelt at sætte sin lid til maskers og friskluftsanlægs sikkerhed og holdbarhed. Malerne er faktisk blevet tvunget til at leve livet farligt.

Malerne slip ikke af med deres farlige arbejdsforhold, men betaler stadig prisen for en del af den tekniske udvikling.

Sagen bliver ikke bedre af, at lægerne i Ulykkesforsikringen endnu ikke har villet anerkende de stærkt hjerneskadede maleres sygdom som erhvervs sygdom.

4. Sagen om den farlige støj

Bryggerirapporten fra København fra 1972 gav stødet til, at man på de Forenede Bryggerier, Carlsberg og Tuborg, begyndte et omfattende arbejde med at lave støjdæmpning. Efter at have investeret mere end 20 mill. kr. i arbejdet var støjniveauet på ca. 700 arbejdspladser i 1975 på eller

under den officielle støjgrænse. Men endnu 50 arbejdspladser mangler at komme ned på støjgrænsen. Hertil kan bemærkes, at det at komme ned på niveau med den officielle støjgrænse ikke betyder, at arbejderne er beskyttede mod at blive høreskadede.

Arbejdstilsynet fremkom også med særlige påbud til virksomheder inden for bryggeri- og mineralvandsbranchen om at lave støjbekæmpelse. Men også her kan man tale om en inddæmning af problemet. Tusindvis af arbejdspladser i den øvrige industri har også et sundhedsfarligt støjniveau. Og her er endnu ikke sket noget. Man har heller ikke fra officiel side villet tage konsekvensen og lægge støjgrænsen på et niveau, hvor man ikke får høreskader.

Konklusion

Alle de nævnte sager indeholder momenter, som betyder at tusindvis af arbejdspladser kan tage deres arbejdsproblem op og sagligt argumentere for at få dem ændret.

Når såvel Arbejdstilsynet som arbejdsgiverne med held har forsøgt at gøre almene problemer til lokale problemer, skyldes det utvivlsomt en ikke udtalt formodning om, at hvis mange arbejdspladser krævede deres ret, ville det måske betyde et voldsomt politisk skred — som ville trække andre politiske initiativer med sig.

Det fælles ved de nævnte aktioner er, at de er blevet »inddæmmede«, og aktionerne er derved gået i stå, førend ar-

bejderne egentlig har fået opfyldt deres sundhedsmæssige krav.

På nuværende tidspunkt må det være væsentligt at få samlet erfaringerne fra det tidligere arbejde op, således at de samme fejl ikke gøres en gang til, og således at nye projekter kommer igang, nye grupper bliver dannet, og nye politiske bevidstheder bliver skabt.

Men det er vigtigt, at dette arbejde sker på arbejderens præmisser, og det er vigtigt, at det politiske arbejde omkring aktionerne gøres mere opfindsomt, effektivt og konsekvent.

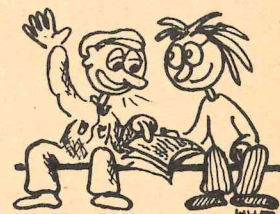
Til den ende er det meget væsentligt, at de mange arbejder-akademiker-grupper har givet anledning til dannelsen af 2 større »koordinationsgrupper«, som danner basis for nye initiativer. I København findes nu Aktionsgruppen Arbejdere Akademikere, og i Århus findes Samarbejdet Arbejdere Akademikere.

Selvom der derfor i virkeligheden endnu ikke er sket de store fremskridt med at sikre arbejderens sundhed, så er der nu dannet baggrund for nogle »store skridt fremad«.

Per Gregersen

Kontaktadresser:
Benny Christensen
Arnesvej 44
2700 Brønshøj

Anders Bjerre Mikkelsen
Kemisk Institut
Århus Universitet
8000 Århus C.

SVEJSERØG

Den teknologiske udvikling:

For ca. 150 år siden begyndte man at bygge skibe i jern, og man nittede disse skibe sammen stump for stump, alt blev samlet med nagler. Indtil umiddelbart før anden verdenskrig havde sikkert ingen forestillet sig, at man kunne bygge på anden måde, men elektro-svejsningen vendte op og ned på byggeprocessen.

I begyndelsen anvendte man kun håndsvejsemetoden, men sidst i fyrrerne anskaffedes automatsvejsmaskinen (pulversvejsning).

Midt i tresserne indførtes CO² svejsemetoden og lidt senere glidestyrersvejsning som gjorde det muligt for en mand samtidig at passe 4 elektrode nedsmeltninger, men med en deraf betydelig større røgkoncentration.

Elektroderne har gennemgået en rivende udvikling, man svejser i dag, bl.a. med elektroder der, grundet jernstøv i belægningen yder op til 200 %, og man er gået over til længere elektroder — fra 45 cm til 70 cm.

Til at begynde med svejste man kun mindre dele sammen, et skib var således en blanding af svejse- og nittearbejde, men midt i halvtresserne gik man så over til fuldsvejsede skibe. Man anskaffede større kraner, der kunne vende emnerne således, at så meget som muligt kunne svejses vandret, hvilket gav en bedre og hurtigere sammensvejsning idet tykkere elektroder kan anvendes.

Fra at bygge ca. 80 % ude og 20 % under tag blev forholdet nu omvendt, hvilket var en stor fordel vejrmæssigt, men absolut ikke røgmæssigt og dette indebar at flere blev generet af den sundhedsfarlige svejserøg.

Kampen:

Før jeg besluttede at blive elektrosvejser i 1946, gik jeg til nogle svejsere, på min daværende arbejdsplads og spurgte dem, om det var usundt at svejse. De svarede sammenfattende, at det havde de aldrig hørt noget om. De var nok somme tider utilpasse, men det var nok af andre grunde, mente de.

På dette værft beskæftigede sikkerhedsafdelingen sig, på daværende tidspunkt, med alt andet end røgudsugning. Dog havde man i mindre bundtanke nogle sugere, der larmede, så man fik ondt i ører og hoved. De sugede ikke særligt effektivt og følte man sig dårlig tilpas og klagede til sikkerhedsafdelingen, bedyrede man dér, at det ihvertfald ikke var fordi der var for meget røg i tanken.

Læger, arbejdstilsyn og vore faglige organisationer holdt os hen, med en sludder for en sladder.

Da de basiske elektroder blev indført på værftet, blev der opsat vaskekummer i værkstederne og vi fik, gennem en lille pjece at vide, at vi skulle vaske hænder, inden vi gik til frokost. Inden der var gået ret lang tid, var håndvaskene væk, og pjecen så vi ikke mere til.

I større tanke fandt man på, efter et par aktioner, at blæse kold luft ned i hovedet på folk. Det gav en forfærdelig træk med deraf følgende gigtlidelser og resultatet var og er, at de mest udsatte stopper disse blæsere.

På værftssvejsernes landsmøder, der finder sted en gang om året, diskuterede vi vore fælles problemer og på branchemøder

med vore organisationer stillede vi forskellige krav, som konkretiserede sig i en helbredsundersøgelse af et par hundrede svejsere og andre skibsværftarbejdere.

Resultatet af denne undersøgelse blev en noget svævende forklaring om, at svejsere ikke var mere udsatte end rygere. Det vi havde behov for var en opbakning af læger og andre sagkyndige. Derfor vedtog vi tilsidst at nedlægge arbejdet på samtlige værfter, på en bestemt dato, såfremt der ikke var kommet skred i hjælpen.

Denne beslutning gav nogen lydhørighed, og der blev nedsat et røgudvalg under S.I.F.A. (Statsinstitut for Arbejdshygiejne), hvor vi fra arbejderside blev repræsenteret, dog uden nævneværdige resultater.

Når S.I.F.A. stod for målingen af støvmængder, varede det i reglen 3-6 uger, før vi fik resultatet, og vi anskaffede derfor selv (firmaet) måleapparatur og gik så i gang, for alvor, med at måle støvkoncentrationer.

Vi fik, på fællesklubbens foranledning, ansat 2 arbejderrepræsentanter i sikkerhedsafdelingen, på fuld tid, og der blev mere gang i målingerne. Vi måtte dog stoppe arbejdet nog-

le gange for at få en bedre udsugning etableret, hvilket man stadig var utilbøjelig til.

I foråret 1973 fik vi det første værdifulde værktøj i hænde, i kampen mod røgen og støvet, nemlig »Håndbog for svejsere« — denne bog gav os en kraftig opbakning i vort videre arbejde. Et sikkerhedsudvalg under arbejdsministeriet udtalte d. 26/4-74 følgende:

»Bogen har haft betydning, idet den har bevirket en forøget omtale af svejsernes problemer og derved åbnet mulighed for en mere positiv indstilling.«

Sikkerhedschefen indrømmede nu, at det er farligt at svejse. Endnu et godt stykke værktøj fik vi i den »Rapport fra et skibsværft«, der udkom i efteråret 1974.

Denne rapport var blevet til efter et års frugtbart samarbejde mellem arbejdere, medicinere og andre specialister, og denne bog satte virkelig gang i en effektiv udsugning direkte fra nedsmeltningstedet (svejsesbadet).

Der bliver nu investeret meget store beløb i udsugningsmateriel her på min arbejdsplads og målsætningen er nu:

- 1) at få det mest hensigtsmæssige udsugningsmateriel frem.
 - 2) at øge investeringstakten i sundhed til fordel for vore (arbejdernes) interesser.
- Et beskedent skridt fremad er gjort.

Sv. - Åge Gran Jacobsen
tillidsmand

Holland

Miljøgrupperne i Holland er meget aktive — og der er mange af dem. Milieu Aktiegroun Nederland (forkortes M.A.N.) er en af de største, og den minder en del om NOAH.

Gruppen er igang med en landsdækkende aktion, som fortæller en hel del om miljøaktionernes karakter i Holland. Forhistorien er følgende:

I 1969 vedtog den hollandske regering en lov til beskyttelse af overfladevandet i Holland, inklusiv alle kanalerne. Loven trådte i kraft i 1973 og medførte at kommunerne skulle gå igang med at rense deres spildevand, og det vil i alt væsentlig sige kloakvandet. Der er blevet bygget og bygges stadig mange biologiske rensningsanlæg, der skal klare den biologiske vandforurening. Loven omfatter kun den biologiske vandforurening og ikke den industrielle, kemiske forurening, som

isvrigt nedsætter vandløbenes selvrensende evne og ødelægger de biologiske rensningsfiltre.

For at dække udgifterne til vandrensningen opkræver stat og kommune en speciel miljøskat, der indbetales separat. Den beløber sig til 60 gylden om året pr. husstand (60 gylden svarer til godt 150 kr.). Denne forureningsbekæmpelse blev stærkt kritiseret, fordi kun borgerne skulle betale, mens industrien, der forurenede mere og ødelagde de biologiske filtre, gik fri.

På denne baggrund opstod miljøgruppen M.A.N., som en udløber af Socialistisk Partie. M.A.N. forsøgte at få befolk-

ningen til at boycotte betalingen af miljøskatten, for derigennem at presse regeringen til at inddrage industrien i forureningsbekæmpelsen. De ønskede at fastholde regeringen på dens erklærede princip om, at forurenere betaler forureningen.

M.A.N. arbejder lokalt og har lokalgrupper overalt i landet. Grupperne forsøger at organisere denne boycott af miljøskatten, for at påvise regeringens urimelige forureningspolitik. Grupperne har et videre politisk mål med deres arbejde og søger derfor at knytte en nær kontakt med folk i lokalområderne. I alt boycotter en halv million hollændere miljøskatten.

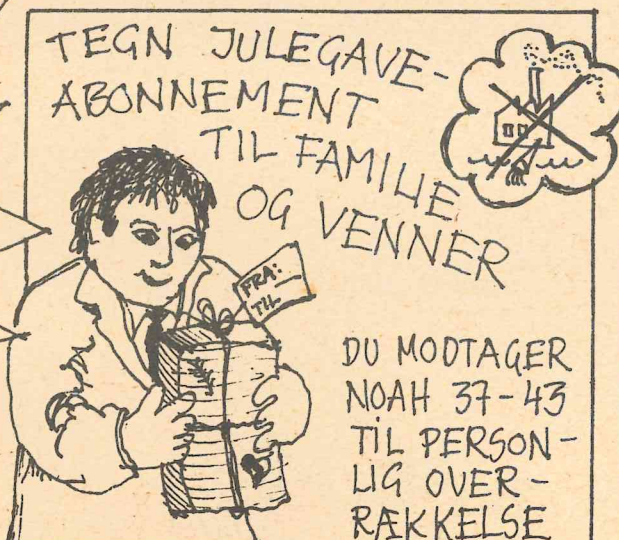
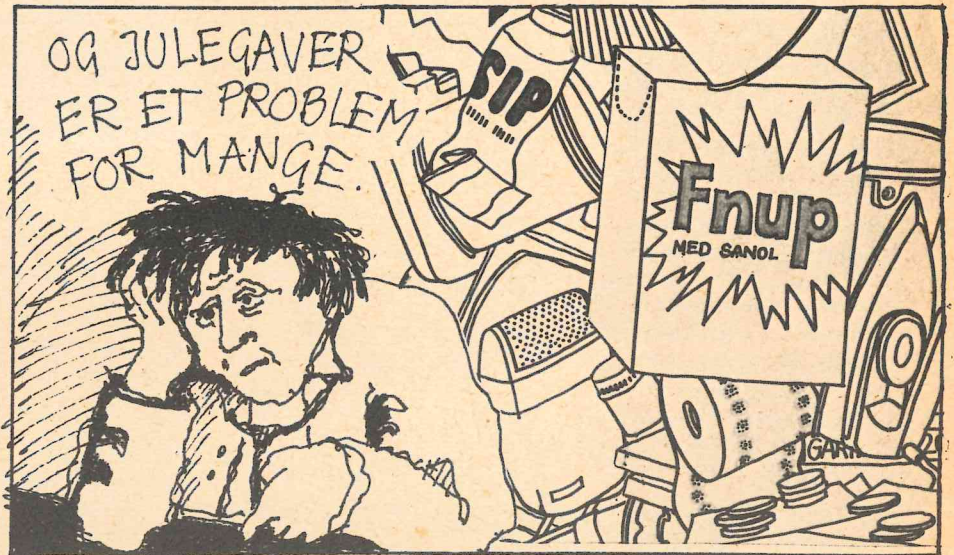
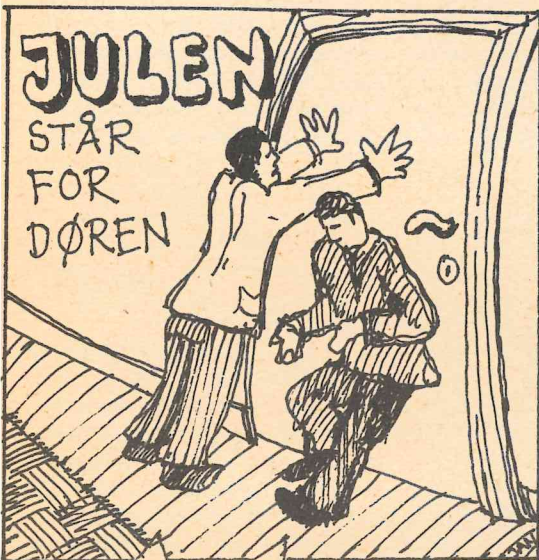
Et af de steder, hvor aktionen var bedst organiseret, var i Utrecht, hvor 40.000 personer har boycottet miljøskatten i 3 år. Myndighedernes reaktion var i første omgang at udsende advarsler til dem, der boycottede. Derefter sattes fogeden til at inddrage miljøskatten. Det første sted, hvor dette skete, forsøgte M.A.N. at blokere

adgangen for fogeden, hvilket resulterede i et slagsmål mellem 300 demonstranter og 1000 politibetjente. Fogeden er stadig igang med at inddrage skatten, og der er langt igen.

Samtidig kørte en retssag, der endte med, at retten erklærede M.A.N.'s aktion for værende kriminel. M.A.N. fortsætter aktionen og vil især koncentrere sig om at organisere befolkningen omkring de store kemiske fabrikker. Dette har tidligere været vanskeligt, fordi en stor del af befolkningen her er afhængig af fabrikken og derfor ikke tør deltage i boycottten.

Men aktionen viser ganske godt, at hvis tilstrækkelig mange slutter op omkring en aktion, så har regeringen vanskeligt ved at gennemføre sin udbytning af befolkningen.

Niels Juul Busch

P.S. FLERE GIROKORT KAN REKVIRES FRA: NOAH, RÅDHUSSTRADE 13, 1466 K. (01)156052

'DET RENESEST MULIGE FE

'FOR DE MINDST MULIGE SAMFUNDSOMKO

Vi bringer her et interview med Lauge Madsen. Lauge Madsen er leder af Miljøstyrelsens helt nyoprettede ferskvandslaboratorium i Silkeborg. Han fremlægger i interview'et en linie for laboratoriet, der er betydeligt mere åben end vi er vant til fra offentlige institutioner.

Der er ansat 24 personer ved laboratoriet, som i første række beskæftiger sig med forskning omkring vore vandløb, men som også arbejder med uddannelse af teknikere og med oplysning i bred forstand.

J.A.: Hvad er ferskvandsbiologisk laboratorium?

L.M.: »Laboratoriet er Miljøstyrelsens laboratorium. Det er oprettet efter en beslutning, der ligger nogle år tilbage. Vi lever højt på, at det var dengang, miljødebatten var på sit højeste, at man godkendte laboratoriets oprettelse.«

J.A.: Hvad var filosofien bag laboratoriet?

L.M.: »Man ønskede at give Miljøstyrelsen et redskab i hænde, der kunne give den svar på nogle konkrete spørgsmål. Det drejede sig dels om spørgsmål om generelle økologiske problemstillinger, dels om nogle helt konkrete problemer, som Miljøstyrelsen fik tilsendt fra de decentrale myndigheder — fra amterne og kommunerne. En tredje ting var, at man ville sikre sig, at vi fik den nye viden fra udlandet ført til Danmark. Endelig var der det fjerde punkt: vi

skulle sikre os, at amternes teknikeres uddannelse blev vedligeholdt — det er noget, som vi vil gøre ret meget ud af.«

J.A.: Hvor mange ansatte er I?

L.M.: »I indeværende finansår er der ved Miljøstyrelsens ferskvandslaboratorium ansat ialt 21 personer. Dertil kommer så en hel del løst medhjælp, så i dag er vi oppe på omtrent 24. I hvert fald er alle vore lokaler belagt i dag, selv om vi venter flere stillinger ud i fremtiden.«

J.A.: Jeg så, at I også havde nogle gæstelokaler.

L.M.: »Det er allerede beslægtet med forskellige folk. Men jeg har da planer — konkrete planer om at invitere udenlandske gæster.«

J.A.: Det er vel meget vigtigt at holde kontakten med udlandet ved lige?

L.M.: »Det er altafgørende.

Vi har lige haft 2 mand i England, og der er virkelig sparet meget, ved at de har ført ny viden til landet. Helt bortset fra den enorme inspiration der ligger i, at man kommer ud og ser andre ting.«

Opgaver der skal løses

J.A.: Hvilke planer har I for, hvad I vil lave?

L.M.: »Jeg har formuleret en målsætning for stedet her, og den målsætning lyder, at vi vil bidrage til at sikre det rene mulige ferskvand for de mindst mulige samfundsomkostninger.

Men vi må tage fat et sted. Der drives ferskvandsforskning mange steder i landet. Men jeg er ude på virkelig at få koordineret denne forskning og sikre, at vi i hvert fald ikke overlapper. Der er felter, som jeg holder mig helt ude af, fordi det kører udmærket andre steder i landet. Der hvor jeg vil satse, det er specielt på vandløbene, idet jeg mener, at der her virkelig er behov for en koordineret og meget intensiv forskning. Ikke mindst en klarlægning af, hvad det egentlig er, der ødelægger vore vandløb. De folk, der tror, at det kun er spildevand, der tager grusomt fejl.«

Konkrete projekter

J.A.: Hvilke konkrete projekter har I planlagt?

L.M.: »Vi har et projekt løbende, der går ud på at undersøge den måde, man bekæmper plantevækst (grøde) i vandløbene. Det er jo en kendsgerning, at plantevæksten i vandløbene er steget ganske kolossalt i de senere år, og det er amternes udgifter til grødebekæmpelse også.

Denne grødebekæmpelse er næsten totalt ødelæggende for mange vandløbs dyreliv, på den måde som man i dag gør det. Det jeg nu foreslår er, at man kunne køre en mere skånsom grødeslagning. Jeg har kørt et projekt sammen med Ulrik Kern Hansen, og vi nåede at vise, at grødeslagningen kunne udføres på en væsentlig mere skånsom måde for miljøet i vandløbene. Det vi nu undersøger er, hvilken virkning den skånsomme grødeslagning har dels på vandføringen, dels på iltforholdene. Det er et projekt, vi kører i samarbejde med de folk, der bogstavelig talt står ude i vandløbene, nemlig amternes teknikere.«

J.A.: Er der andre projekter I vil satse på?

L.M.: »Ja, det er der i høj grad. En gruppe er /ed at arbejde med den sure nedbørs indflydelse på danske søer. Lederen af projektet har lige været på et møde i Norge, hvor han med egne øjne så den kolossale effekt, som den sure nedbør har på de norske søer. Vi vil nu se på, hvilken effekt forsuringen har på de klarvandede søer, der netop findes nogle af omkring Silkeborg.«

J.A.: Det vil sige, at det ikke kun er vandløb, I interesserer Jer for?

L.M.: »Det er primært vandløb, fordi søerne kører udmærket f.eks. på botanisk institut i Århus.«

J.A.: Er der flere ting, som I vil tage op?

L.M.: »Det vil vi bestemt. Vi har planer om at gå ind i den toksikologiske sektor. Vi vil undersøge, hvilke koncentrationer af giftstoffer, vi

ERSKVAND' STNINGER'

kan tolerere i de danske ferskvande.

Det er et EF-arbejde. Vi skal have harmoniseret vores vandløbskvalitet med EF. Der er det vigtigt, at vi driver en selvstændig forskning herhjemme, så vi også får et ord at skulle have sagt, med hensyn til de normer, der vil blive opstillet i fremtiden.

Endelig vil jeg da også køre ind i det projekt, der drejer sig om, hvilke kvalitetskrav vi skal stille til vandløbene. Det er et projekt, der hænger meget tæt sammen med vores grødeprojekt. Fisk kræver ikke bare vand og ilt i vandet. De kræver levesteder med føde, gydepladser med passende skjul og passende vanddybder.«

J.A.: Det må ligesom være udgangspunktet for enhver form for naturbevarelse og vandløbsbevarelse, at man stiller nogle kvalitetskrav op?

L.M.: »Det skal ikke bare være vandkvalitet. Der skal være, hvad jeg kalder vandløbskvalitet.«

Vandløbene — en del af vandkredsløbet

J.A.: Hvad er egentlig den største trussel mod vandløbene betragtet som et miljø?

L.M.: »Den største trussel er reguleringer. Herunder udledninger af okkerholdigt vand, som er en uundgåelig følge af sænkninger af grundvandstanden. Det kan ikke renses. Måske kan de påståede udledninger fra brunkulslejerne renses. Men fra de utallige drænrør og almindelige udsivninger kan vandet selvfølgelig ikke renses.

Også de om sig gribende markvandinger er en alvorlig trussel. For hvornår vander man. Det gør man, når landmanden har brug for det. For ham er det en katastrofe, når der kommer en tørkeperiode. Det er derfor et rimeligt krav, at landmanden kan vande fra vandløbene. Men det vand tager han i det øjeblik, hvor vandløbet har mest brug for vandet — når vandføringen er mindst. Den formindskede

vandføring forøger forureningens virkninger og medfører et endnu lavere iltindhold i naturtetimerne.

Jeg anser disse landbrugs-mæssige indgreb for den største trussel mod vandløbene. Den endelige død er selvfølgelig rørlægningen. Og det er ikke en saga blot med rørlægningen. Det griber stadigvæk om sig.«

J.A.: Der har man jo været efter hedeselskabet med deres effektivitetsfilosofi.

L.M.: »Hedeselskabet kører deres job aldeles udmærket. Det har en helt klar målsætning: at forbedre landbrugets forhold. Nu ved jeg ikke, om det er deres målsætning, men det gør de i hvert fald, og de gør det godt.

Det, der er brug for, er, at vi kommer med nogle alternativer. Der er endnu ikke nogen, der har formået effektivt at

formulere en alternativ brug af vandløbene. Det har været alt for diffust, det der er kommet.

Landbruget og hedeselskabet, de har formuleret deres brug af vandløbene. OG de har gjort det så godt, at de står i vandløbsloven. Nu er det vores tur til at komme med et udspil.«

J.A.: Man prøver at gribe mere og mere ind i vandkredsløbet. Har I prøvet at se vandløbene som en del af vandkredsløbet?

L.M.: »Nu er det begræn-

set, hvor meget vi har prøvet at se i den tid, vi har været heroppe. Men jeg vil gerne give mit personlige syn på sagen. Der er et eller andet sært i, at man på den ene side arbejder på at få vandet til at løbe væk så hurtigt som muligt, og så står man der om sommeren og har brug for vandet, men så er det løbet væk. Man har overset, at der er nogle kvaliteter — også erhvervs-mæssige i et snoet vandløb. Jeg plejer at sige, at vandløb nu engang har den facon, som vandløb skal have. Det giver en rolig og stille vandafstrømning. Man må til at se lidt mere differentieret på tingene.«

J.A.: Der mangler et stort arbejde med at gennemgå alle landets vandløb og se på, hvad vi egentlig vil med vandløbene. Det er det, du lægger op til?

L.M.: »Hvad vil vi med vandløbene. Det er spørgsmålet. Landbruget har helt klart formuleret, hvad de skal bruge vandløbene til — nemlig først og fremmest til afledning af vand, dernæst til vanding af

Spildevandet er ikke længere det største problem

J.A.: Når man læser i pressen om vandløb og vandløbsforurening, får man det indtryk, at spildevandet fra industrier og husholdning er den væsentligste trussel. Men det er altså noget, som du mener ikke er så væsentligt?

L.M.: »Ikke i Danmark. Vi har industrier ved vandløbene, vi kan nævne Grindstedværket, der har påvirket vandløbene ganske alvorligt med gifte. Men her i Danmark er det andre farer, der ødelægger vandløbene. Udledninger af organisk stof fra kartoffelmelsfabrikker og mejerier er ting, der kan bremse i rensningsanlæggene, det er ting, der kan ændres. Men det, der ikke kan ændres, er de fysiske indgreb i vandløbene. Det er det, jeg især er nervøs for i dag.«

J.A.: Du mener altså, at vi er ved at være godt med, med bygningen af rensningsanlæg også til husholdningsspildevand?

L.M.: »Her er vi inde i et godt spor. Der bygges hele tiden nye, dyre rensningsanlæg. Men hvis de penge skal være brugt fornuftigt, skal vi ikke bare se på vandkvaliteten. Vi skal også sikre, at det vandløb, som det rene vand skal løbe i, er af en sådan karakter, at der kan leve organismer i det.«

Miljøhensyn og økonomi

J.A.: Et vigtigt emne i miljødebatten er balancen mellem miljøhensyn og økonomiske hensyn. Som miljøstyrelsens laboratorium må I tage hensyn til økonomien, men samtidig vil I gerne sikre, at der er et godt miljø i vore vandløb.

L.M.: »Det står i min målsætning. Men jeg skal ikke fortælle, hvordan tingene skal være. Min opgave må blive at angive nogle konsekvenser: gør man sådan og sådan, så bliver det sådan, og gør man sådan og sådan, bliver det sådan. Hvor det skal være, det må blive befolkningens valg. Jeg må stille spørgsmålet: Hvad vil I? Jeg skal ikke fortælle, hvordan det skal være.«

J.A.: Er det ikke svært for dig som gammel forkæmper for bevarelse af miljøet i vore vandløb at holde dig på den helt lige vej?

L.M.: »Jeg tror virkelig på, at befolkningen ønsker et rent

markerne.

Men der må være andre interessegrupper i landet, der har brug for vandløbene. Hvad vil I med vandløbene? Det må være en målsætning for hvert enkelt vandløb. Hvert vandløb har sin kvalitet, hvad vil man nu med det vandløb dér? Vandløbene er fremragende til spildevandskanaler. Er det det man vil med vandløbene? Det jeg vil have frem er: Hvad er det, I vil med vandløbene, alle I rundt omkring i landet?«

miljø. Når jeg fremlægger tingene, prøver jeg at gøre det så objektivt som muligt. Jeg sporer virkelig en interesse for et rent miljø i brede kredse. Jeg bruger i høj grad laboratoriet til at udbrede disse ideer. Jeg har åbent hus på stedet. Vi laver publikationer, der føres i et sprog, så folk kan forstå det. Vi bruger radio og TV. Vi bruger simpelthen alle midler til — skal vi sige at sælge miljørøgsagen til befolkningen.

Erhvervsorganisationerne er dygtige til at formulere sig, og få presset deres synspunkter igennem. Men gennem vores udadvendte aktivitet prøver vi at formulere miljøinteresserne over for befolkningen i et sprog, så den kan forstå det. Så må folk formulere det over for politikerne.«

J.A.: Man kan godt møde en overbærende holdning over for folk, der interesserer sig for vore vandløb. De betragtes som nogle tossede folk, der går rundt og roder med små dyr?

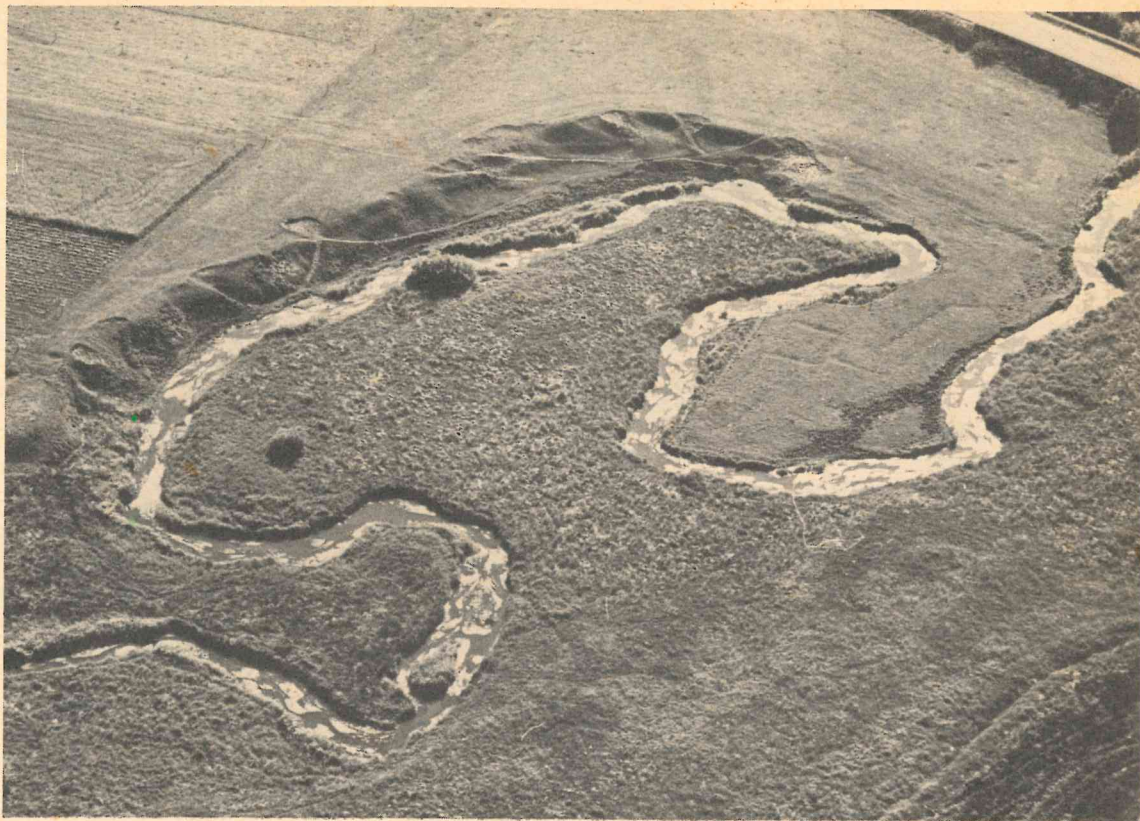
L.M.: »Det er en holdning, som er på retur. Se på den danske litteratur, den viser, at vandløbene spiller en central rolle i folks oplevelsesverden. Man kan nævne folk som Johannes V. Jensen, Jeppe Åkjær og en lang række andre. Vandløbene har spillet og vil komme til at spille en stor rolle for mange mennesker.«

Kan markvandingerne bringes under kontrol?

J.A.: Hvis vi vender os mod den konflikt, der kan være mellem miljøinteresser og økonomiske interesser, så har I det inde på livet i form af sagerne om markvandning. Har I nogen chance for at få markvandingerne under kontrol?

L.M.: »Det har vi. Det er i amterne afgørelserne ligger. Der er i nogle amter udbredt forståelse for, at man ikke uden videre kan pumpe vand op af vandløbene. Men sådanne afgørelser kan væltes politisk i amtet. Jeg kender konkrete eksempler på, at sagligt velbegrundede afgørelser er blevet væltet af politikerne. Men det, amterne trænger til, er nogle solide, saglige argumenter. I det øjeblik de har disse argumenter, står de meget stærkt over for politikerne.«

Miljøstyrelsens Ferskvandslaboratorium
Lysbrogade 52
8600 Silkeborg
Tlf. (06) 81 07 22.

J.A.: Men er toget ikke kørt, hvis landmændene — inden I har oparbejdet denne information om markvandings konsekvenser — har investeret jeg ved ikke hvor mange millioner i markvandsanlæg med 25 pct. tilskud fra staten?

L.M.: »Det haster. Og toget er godt på vej til at være kørt, og det er kørt for mange vandløbs vedkommende. Men stadigvæk mener jeg, at vi kan nå at redde temmelig mange miljøværdier. Men det er noget, der haster. Det er nu, vi må have debatten op at stå om, hvad vi egentlig vil med vore vandløb.«

Forholdet til vandkvalitetsinstituttet

J.A.: Hvordan er jeres forhold til vandkvalitetsinstituttet (VKI) under ATV. ATV var jo ikke vildt begejstret for oprettelsen af laboratoriet?

L.M.: »Nej! De mente jo, at de kunne klare alle de ting her. Det kunne de måske også. Jeg ved det ikke. Men andre mente altså ikke, at de kunne. Jeg var ikke med til at planlægge laboratoriet, så jeg har ikke været med inde i den debat.«

Jeg mener du stadigvæk, at VKI udfører kvalificeret arbejde på mange felter, og jeg tror da også, at vi vil bestille arbejde hos VKI. Der er i høj grad plads til VKI, hvad angår miljøundersøgelser. F.eks. kan vi jo ikke foretage amternes og kommunernes undersø-

gelser.

Der må VKI komme ind. Jeg har en udmærket faglig kontakt med VKI. Men jeg håber, at det image, vi får, er, at de udtalelser vi giver, vil man ikke kunne sige er farvet af det og det syn. Helt bortset fra, at jeg ikke kan lægge skjul på, at mine sympatier er ved det rene miljø — for de mindst mulige samfundsomkostninger — selvfølgelig.«

J.A.: Det er ikke sådan, at de ser skævt til Jer inden for VKI, fordi de ikke fik de opgaver overdraget?

L.M.: »Jeg har ikke mærket noget til det. Jeg har modtaget lykønskninger fra både VKI og Hedeselskabet. Jeg tror, vi vil få et godt samarbejde i fremtiden, fordi begge parter har brug for hinanden. Men jeg håber, vi vil blive uvildige.«

J.A.: Det mener du kunne være et problem fra VKI med deres nære erhvervstilknytning?

L.M.: »Jeg ved det ikke. Men en ting er sikker. De rapporter vi laver henede fra, de bliver 100 pct. offentligt tilgængelige. Alt bliver åbent henede.«

J.A.: Det lyder betryggende. Hos VKI skal man først finde ud af, hvilke rapporter de har lavet, og derefter skal man gå igang med at få fat i dem. Trods flere forsøg er det aldrig lykkedes mig at få noget ud af dem.

L.M.: »Alt bliver åbent her-

nede fra. Vi laver også publikationer, der bliver ført i så åbent et sprog, at folk har fornøjelse af at læse det.

Hvis der er nogen, der er specielt interesserede i vores arbejde, kan de skrive hertil. Så vil de komme på vores postliste og få tilsendt vores udadvendte publikationer.«

Kontakten med universiteterne

J.A.: I er jo ikke de eneste her i landet, der forsker inden for vandforurening og livet i de ferske vande. Hvordan har I tænkt Jer kontakten til f.eks. universiteterne?

L.M.: »Denne kontakt er etableret. Specielt med Århus har jeg en formel kontakt nu, og personlige kontakter har jeg haft længe. Sø-forskningen vil udmærket kunne køre i Århus. De har jo virkelig erfaringen der. På nuværende tidspunkt er jeg ved at knytte tre Århus-folk til et projekt på laboratoriet. Også Københavns Universitet har vi kontakt. Hygiejnesektoren kører udmærket på Århus Universitet. Mit problem er kun: bliver kontakterne brede nok, så der ikke foregår en overflødig dobbeltforskning. Vi må forske i åbenhed, så vi udnytter hinandens erfaringer.«

J.A.: Forskningsrådene og Planlægningsrådet for forskningen pegede ved laboratoriets oprettelse på den fare, der ligger i, at man piller det ene område efter det andet

væk fra universiteterne og lægger ud på selvstændige forskningsinstitutioner. Der ved mister undervisningen den inspiration, der kan komme fra det praktiske arbejde.

L.M.: »Nu er jeg selv gammel universitetsmand, så jeg kan godt se den fare, der ligger der. Jeg fremhævede stort set selv det samme forud for laboratoriets oprettelse. Jeg mente, at meget af det, der bliver lavet her, kunne laves på universitetet. OK, nu er laboratoriet her. Jeg har tilbudt både i Odense og i Århus at deltage aktivt i universitetsuddannelserne, åbne laboratorier for speciale- og licentiatstuderende og at bidrage med både at afholde kurser og forelæsninger. Ikke mindst for vores egen skyld. Den sikreste måde at holde sin viden ajour på, det er den udfordring, der ligger i en avanceret undervisning.«

Forholdet til erhvervsorganisationerne

J.A.: I må have rig lejlighed til at lægge Jer ud med diverse erhvervsorganisationer?

L.M.: »Lægge os ud og lægge os ud. Foreløbigt er det samarbejde. Jeg har ganske vist haft en del henvendelser f.eks. fra dambrugs-side for at se, om jeg nu var deres mand. Jeg er deres, for så vidt som jeg er alles — jeg er ansat af staten. Men jeg kan ikke gå hen og tjene deres specielle interesser. På ingen som helst måde. Der kommer 50 dambrugere herop på søndag. Jeg åbner også laboratoriet for erhvervsorganisationer — naturligvis. Jeg ved, at de står over for meget store problemer i dag. Jeg kan bidrage med forskning, der kan lette problemerne. Men jeg kan sandelig også bidrage mod forskning, der kan gøre livet meget mere besværligt for dem. Det er bare betingelserne.

Indtil videre har det været samarbejde. Men jeg er helt sikker på, at der kommer en konfrontation på et eller andet tidspunkt, med erhvervsinteresser — ikke mindst med landbruget.«

J.A.: Det mener du vil være meget svært at undgå?

L.M.: »Det kan ikke undgås. Men efterhånden som man herhjemme lærer at tale sammen i stedet for at sidde i skyttegravene og skyde på hinanden, så bliver disse konfrontationer færre og færre. For jeg mener, stadigvæk, at

den vigtigste vej til at løse vore miljøproblemer herhjemme, det er at de forskellige grupper ligesom lærer at se hinandens synspunkter.«

J.A.: Du har sagt til mig tidligere, at du føler, at det er nemmere at finde forståelse for miljøsynspunkter hos industrien end hos landbruget?

L.M.: »Det er en erfaring, jeg selv har gjort, og jeg ved, at andre har gjort den samme erfaring. Jeg tror simpelthen, det skyldes, at industrien har været involveret i miljøproblemerne længere end landbruget har været det. Man er først ved at få øjnene op for landbrugets miljøsikkerhed nu. Industriens var jo fremme lige fra starten, og det er ligesom om, at industrien er vokset med opgaven der. De kan se, at her er problemer, vi skal løse i fællesskab. Jeg er helt sikker på, at landbruget kommer til den samme opfattelse.«

Mulighederne for samarbejde med NOAH-grupperne

J.A.: Hvilket forhold ønsker I til de grupper, som er aktive inden for miljøsagen. Det er inden for Jeres område i høj grad lystfiskerne. Men som NOAH-mand kunne jeg dog godt tænke mig, at du sagde noget om, hvilke muligheder der er for et samarbejde mellem laboratoriet og NOAH-grupper rundt omkring i landet.

L.M.: »Igen: jeg må ikke binde mig til bestemte interes-

segrupper. Det er betingelserne i mit job. Men som sagt: huset her er åbent for hvem som helst. Og jeg vil forfærdelig gerne, om NOAH-grupper ville kontakte mig her på stedet. Jeg vil vise laboratoriet frem. Jeg vil fortælle om de problemer, vi arbejder med, og jeg vil besvare spørgsmål. NOAH-grupperne er bevidstgjorte om en forfærdelig masse ting omkring forureningen i Danmark. Jeg kunne enormt godt tænke mig, at de ville være en lille smule opmærksomme på nogle af de ting, der udover spildevand er med til at ødelægge vore vandløb. Således at vi får — skal vi sige en række vagthunde — i fjernsynet kalder vi dem naturvogtere — rundt omkring i landet, der ikke bare ser på spildevand.«

J.A.: I mit arbejde i NOAH har jeg mødt en stor interesse for at komme ud i naturen og selv vurdere forureningens virkninger, og se hvor ødelagt miljøet er. Er det noget I kan hjælpe NOAH-grupper med, hvis de henvender sig til Jer?

L.M.: »Det kan jeg love dig. Vi kan hjælpe dem med at udarbejde materiale, og vi kan forklare dem, hvad man bør se efter. Det vil vi meget gerne gøre. Vi har jo vores viden for at bruge den.«

Den brede interesserede befolkning

J.A.: Det sidste jeg vil spørge dig om er, hvorledes I kontakter den brede befolkning. Det

har vi jo snakket en del om. Jeg ved ikke, om du har noget at tilføje. I skal jo ligesom hamle op med hele den påvirkning, som folk udsættes for gennem reklame og lignende. Nu skal man købe det, og nu skal man købe det. Der mangler en forståelse for, at for at bevare naturen må man undvære nogle af disse ting. Det koster også noget at bevare den natur, som vi ønsker at »forbruge«.

L.M.: »Det er simpelthen filosofien heroppe, at naturen også er et forbrugsgode, som vi skal passe på, at vi ikke mister.«

J.A.: Og den filosofi vil I gøre et stort arbejde for at bringe ud i befolkningen?

L.M.: »Det vil vi jo gøre. Vi skal dele sol og vind lige heroppe. Men når vi har fået en miljølov, så må det bl.a. være fordi, man vil sikre et ordentligt miljø herhjemme. Så jeg kan ikke se, at jeg gør nogen fejl, ved at jeg gør opmærksom på at miljøet er noget, vi egentlig bør gøre en indsats for at værne om. Men igen: det er ikke mig, der skal bestemme det — det er Jer!«

Interview ved :
Jesper Ansbæk.
Fotos:
Jørgen Mikkelsen
Miljøstyrelsen.

SEVESO KATASTROFEN

Hvad rager det os

NOAH/Arhus afholdt d. 21/9 et offentligt møde omkring Seveso-katastrofen i Norditalien, og dens mulige gentagelse i Danmark. Et andet hovedspørgsmål var: Udsættes vi dagligt for små mængder meget stærke giftstoffer?

Det farligste giftstof, som slap ud i Seveso, var et Dioxin-stof, kaldet TCDD (= 2, 3, 7, 8-Tetra-Chloro-para-Diphenyl-Dioxin). Stoffet er et af verdens farligste giftstoffer, og det er næsten unedbrydeligt. Det betyder, at mennesker, som bliver forgiftede af dette dioxin, er syge resten af livet. Dioxinet TCDD er akut giftigt, fosterskadende, leverkræft-, leverserose- og hjerneødem-fremkaldende. Desuden har det visse psykologiske effekter. I meget små mængder giver det hudsygdommen Chlorachne. Selv en arbejders familie kan få Chlorachne, hvis han/hun har været i kontakt med TCDD på sin arbejdsplads.

TCDD

— uønsket biprodukt

TCDD opstår som uønsket biprodukt under produktion af Tri-chlor-phenol. Tri-Chlor-phenol bruges ved produktion af plantegiften 2, 4, 5-T og Hexachlorophen. Hexachlorophen er et desinficerende middel. Det findes i sæber (f.eks. som »steral« i Rexona-sæbe), børnepudder o.lign. I Frankrig er 10-15 børn døde af TCDD-forgiftning ved brugen af et hexachlorophen-holdigt børnepudder. Danske skovarbejdere anvender 2, 4, 5-T, og kommer derved i kontakt med restmængder af TCDD.

TCDD kan eventuelt dannes ved brug af skæreolier, som indeholder trichlorphenol. Som et konkret resultat af NOAH-mødet lovede Erik Kærsgård, Arbejdstilsynet, at han ville få undersøgt om der dannes TCDD ved brugen af skæreolier.

Hvem kontrollerer giftstofferne fra den kemiske industri?

Det blev fremhævet flere gange på mødet, at dioxin-sagen kun er et eksempel på en farlig forurening. TCDD er ekstremt giftigt, men vi kender i dag 2 mill. kemiske forbindelser, og mange af dem er giftige på den ene eller anden måde. Hvordan er kontrollen med disse farlige stoffer? Miljøstyrelsens repræsentanter på mødet sagde, at man ikke har tilstrækkelig kontrol med stofferne. Giftloven er 15 år gammel og bygger på en negativliste, hvor kun de kendte farlige stoffer er nævnt. Et nyt stof, som ikke er undersøgt, kan man således bruge som man vil og regne det for ufarligt indtil andet er bevist. Kontrollen med stofferne bygger på et lille antal stikprøver. Der foretages f.eks. ca. 10 analyser for TCDD årligt.

Arbejdstilsynets repræsentant, E. Kærsgård, mente, at industrien selv har tilstrækkelig kontrol. Så er det jo mærkeligt, at man både på Chemi-

nova og Grindstedværket har haft tilfælde, hvor hele produktionsanlæg eksploderede. Havde man her produceret lige så farlige stoffer som i Seveso, var katastrofen sket i Danmark.

Arbejderne, som dagligt omgås de farlige stoffer, burde kunne beskytte sig mod dem. I Seveso vidste arbejderne ikke, hvad det var, de lavede. Det ved de danske arbejdere i den kemiske industri normalt heller ikke. Undervisningen i folkeskolen er jo i den retning fortvivlende dårlig, og sikkerhedskurserne er for få og utilstrækkelige. Desuden behøver en virksomhed jo ikke røbe noget. I »opskriften« kan der jo bare stå 5 kg af stof A, opløses i 42 liter af stof B osv.

Ingen virksomhed er pligtig til at deklarerer, hvad et produkt består af. Ingen andre end fabrikanterne ved, hvad der importeres til landet, eller hvad vi eksporterer. Det er kun de simple stoffer, som produceres i store mængder, myndighederne ved noget om.

Hvordan sikrer vi os?

1. Vi må kræve en fuldstændig deklaration med korrekte kemiske navne på alle varer. Så kan man slå op i en giftbog, hvis man vil vide, hvad det er, man arbej-

der med.

2. Giftloven må ændres. Der må indføres en restriktiv positivliste, som kun tillader brugen af stoffer, som ikke sætter vor eksistens eller sundhed på spil.
3. Bedre undervisning i kemi og forureningslære, både i folkeskolen og på sikkerhedskurser.
4. Vi må have en myndighed med bred forbrugerrepræsentation, som vurderer de varer, som skal produceres. Alle slags miljø- og sundhedsmæssige interesser må også være repræsenterede. Industrirepræsentanter er inhabile, da det er deres profit, som fremelsker produktionen af så mange tvivlsomme produkter. Det sikreste ville være at nationalisere industrien, men den tanke må man jo knap tænke, selv om vi ikke officielt har Berufsverbot her hjemme — endnu.

Thorkild J. Nielsen

Litteratur

Om dioxinet TCDD:
Praktisk viden om miljøgifte, Fremad 1974.
Science, vol. 183, 22. marts 1974 (Dioxin i Vietnam).
Dagbladet Information d. 2/8, 6/8, 9/10 og 13/10-76.

Bedriftsundheds tjeneste

»Bedriftsundhedstjeneste — for hvem?« er en lille pjeces på 24 sider, udgivet af Aktionsgruppen Arbejdere Akademikere.

Formålet med pjecen er at diskutere det officielle forslag til en dansk bedriftsundhedstjeneste. København 1975. (Fås hos Arbejderbeskyttelsesfondet, Vesterbrogade 69, 1620 København V.). Pjecen kan for så vidt godt læses, uden at man har læst den officielle betænkning, for overalt citeres de officielle synspunkter, før kritikken gives.

I pjecen er hovedkritikpunkterne mod det officielle forslag opsummeret således:

- Bedriftsundhedstjenesten får ingen magt til at gribe ind over for en sundhedsfarlig produktion.

- Det vil stadig være arbejdsgiveren, som har magten til at ansætte og afskedige lægen, sygeplejersken, fysioterapeuten og andre personer i bedriftsundhedstjenesten.

- Der findes næsten ingen læger, sygeplejersker eller andre, som er uddannet i arbejdspladsens sygdomme.

- En bedriftsundhedstjeneste kan tilsløre de egentlige sundhedsproblemer på arbejdspladsen, fordi mange arbejdere vil blive beroliget ved blot at blive lægeundersøgt en gang imellem, — selvom den sundhedsfarlige produktion får lov til at fortsætte.

- Arbejdsgiveren kan udnytte helbredsundersøgelserne til afskedigelser.

Kritikken uddybes i pjecen punkt for punkt ud fra ordlyden i den officielle betænkning.

Det påpeges også, at man allerede nu kan se, at samfundets officielle kontrolorgan, arbejdstilsynet, kommer mindre på de arbejdspladser, som har sin egen bedriftsundhedstjeneste, og dermed er der fare for, at disse overlades helt til de arbejdsgiveransatte teknikere og bedriftsundhedsfolk.

I pjecen gives der en oversigt over, hvilke sundhedsfarer, der findes på forskellige arbejds-

pladser, hvilke sygdomsrisici, de medfører, samt oplysning om, hvad der skal måles på arbejdspladsen for at forebygge arbejdssvugdomme og forgiftninger.

Også de hygiejniske grænseværdier diskuteres.

Pjecen slutter med en række krav til en bedriftsundhedstjeneste, der giver arbejderne reel indflydelse på sundhedsforholdene på arbejdspladsen.

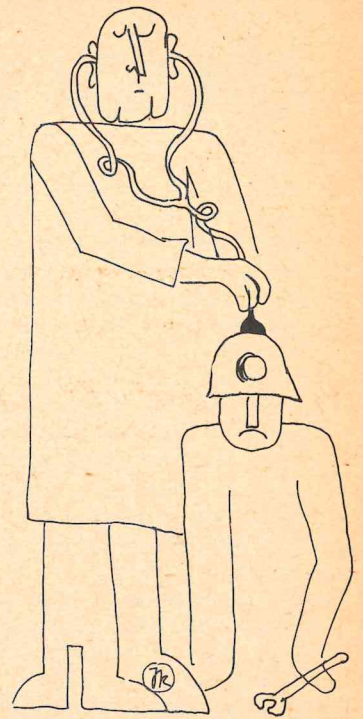
Det er imponerende, så grundig argumentation, der er gennemført på de 23 små sider, endog skrevet i et let tilgængeligt sprog.

På pjecens bagside er der aftrykt vedtægterne for den gruppe, som står bag pjecen, og deres aktiviteter er kort omtalt.

Gruppen er opstået som en sammenslutning af de arbej-

dere og akademikere, der gennem de seneste år har udarbejdet de fagkritiske rapporter. Dens formål er i samarbejde med arbejdspladser og fagbevægelse at medvirke til at udføre undersøgelser af — og sprede oplysninger om — sundhedsfarerne på danske arbejdspladser og om forholdene for den danske arbejderklasse i øvrigt, for herigennem at støtte arbejderklassens kamp på arbejderklassens egne præmisser. Hvis man står over for sundhedsmæssige problemer på arbejdspladsen, kan aktionsgruppen yde råd og vejledning og formidle viden og kontakter, og gruppen opfordrer såvel arbejdere som fagforeninger til at søge kontakt med gruppen.

Pjecen anbefales på det varmeste, som en saglig fremstil-

ling af, at det officielle forslag til en dansk bedriftsundhedstjeneste overhovedet ikke piller ved arbejdsgiverens ret til at lede og fordele arbejdet — og dermed kan den sundhedsfarlige produktion fortsætte uhindret.

Thora Brendstrup
læge

Nordisk miljølejr

Foreningen Nordens Ungdomsrepræsentantskab arrangerede en miljølejr på Hven fra d. 4. til d. 8. august. Kasper var én af de mange danske deltagere.

— Hvordan var lejren?

»Der var 4-500 deltagere fordelt i en masse små telte og i 3 fælles 10-personers telte. Deltagerne var fra Sverige, Danmark, Norge, Finland og Island. Til møderne havde vi et stort cirkustelt.

— Hvad foregik der?

»Der var gruppearbejde i 20-30 grupper, hver med ca. 20 deltagere. Til hver gruppe var der en meget vidende gruppeleder. Grupperne arbejdede med forskellige emner: alternativ energi, Ørestad, kernekraft, arbejdsmiljø, miljøbevægelsens strategi osv.«

— Var der andet end gruppearbejde, noget praktisk arbejde f.eks.?

»Der var ikke noget videre praktisk arbejde, men foruden gruppearbejde var der foredrag af forskellige personer udefra. Fra Danmark kom Mogens Camre. Han udtalte

sig imod A-kraft, og det han sagde lød meget tilløkkende, men han sagde ikke noget konkret om Socialdemokratiets holdning. Han henviste blot til nogle udtalelser af Anker Jørgensen i Bladet »Metal.«

— En tilsvarende valen holdning som før EF-afstemningen?

»Ja.«

— Hvordan går A-kraft-udviklingen i Sverige?

»De skal snart have rigsdagsvalg, og spørgsmålet diskuteres meget for tiden. Venstrepartiet Kommunisterne (VPK) og Centerpartiet er de eneste partier, som er mod A-kraft. Der er ikke optræk til folkeafstemning — Centerpartiet foretrækker at bruge spørgsmålet i valgkampen, måske for at sikre sig stemmer fra socialdemokratiske A-kraft-modstandere.

Fredag eftermiddag var der høring med alle de svenske politiske partier. Der var mange pressefolk til stede, og det kom til at præge debatten, så den blev temmelig intetsigende.«

— Lørdag d. 7/8 var der jo en stor nordisk anti-A-kraft march til Barsebäck-værket. Var du også med dér?

»Ja, selv om lejren ikke officielt havde noget med marchen at gøre, var der kun tre, som blev tilbage i lejren. I lejren var der også blevet lavet en del praktiske forberedelser, samt hvert demonstrationsvagter og samaritter.

Selve marchen var meget hyggelig. Man mødte en masse rare mennesker. Der var en del danskere med. NOAH arrangerede jo fællestransport, 5 busser fra færgen i Landskrona til Kävlinge, hvor marchen startede. Der var også en del fra Den Rejsende Højskole.

Thorkild Nielsen

Beboeraktion

Rundt omkring i landets byer bruger beboergrupperne ekstra-parlamentariske aktioner. I nogle tilfælde er aktionerne ikke »lovlige« og beboerne bliver fjernet af politiet. Hvis en ejer ulovligt lader en lejlighed stå tom for senere at kunne få økonomisk fordel, griber myndighederne ind over for beboerne. Hvis en fabrik overskrider de tilladelige grænser for forurening, og beboerne efter nytteløse klager begår indbrud for at tage nogle prøver på miljøgifterne, er det ikke fabrikanten, der kommer i fængsel for ikke at holde loven, men beboerne.

Et meget stort antal beboeraktioner har som mål haft at skabe legemuligheder til børnene. På Nørrebro manglede børnene et sted at være, og da gentagne ansøgninger til kommunen om at gøre noget ikke gav resultat, gik beboerne i ulovlig aktion.

Søren fra Nørrebro Beboeraktion:

Det der med parkeringspladser og legepladser og sådan noget, der har vi jo en god historie inde fra Nørrebro, hvor de havde en af de første karreer med totalsanering (det har vi jo heldigvis fået stoppet), men de store forretninger på Nørrebrogade havde brug for at lokke kunder til, og så lejede de den der grund til parkeringsplads, og dér stod bilerne så hele dagen lang —

og alle ungerne måtte lege i baggårdene. Men folk på Nørrebro, det var de jo ikke rigtig glade for, så en dag en lørdag eftermiddag, så snart bilerne var kørt ud, så rykkede de ind med musik og kaffe og hele buddesjasen og en masse brædder, og så gik ungerne i gang med at lave byggelegeplads.

Og den byggelegeplads har faktisk eksisteret lige siden, og det har godt nok været en hård kamp at bevare den, først måtte man kæmpe med kommunen bare for at få lov til at beholde den som byggelegeplads, og så få nogle pædagoger ansat, og så var der jo en boligspekulant, der skulle bygge et stort hus der, 5 etagers betonklods, der var tættere bebygget end noget man nogensinde før havde set på Nørrebro, og der gik man jo så til modstand og afdækkede, at den der boligspekulant var kun ude på at tjene penge, og det havde slet ikke noget med boliger til os eller noget som helst vi kunne bruge — og da han rent faktisk osse havde svindlet lidt, så lykkedes det os at få stoppet det der projekt, så der stadig væk ligger en byggelegeplads for ungerne derinde. Og det er jo ligesom den vej vi nok skal gå frem — ikke osse — alle de steder, hvor de forsøger at lave nogle svinestreger med os — dér stopper vi dem!

O.B.

Der er en sammenhæng mellem samfundets ressourcforbrug, forureningsniveau og fysiske planlægning. Det er hensigten fremover i NOAH-bladet at tage aktuelle problemer op inden for by- og regionplanlægningen.

Mere dybtgående, generelle beskrivelser af disse emner findes i NOAH's udgivelser: »En by«, »Resource-byplanlægning«, »Økologi-byplanlægning« og i Energioplysningsudvalgets bog nr. 3 »Energioekonomi & planlægning«.

Foruden at bringe information er det hensigten at vise årsagerne til problemerne og vurdere mulighederne for ændringer.

Emneindeks

NOAH har udgivet et emneindeks for NOAH nr. 1 - 37. Det er udarbejdet af Esben Møller Christensen og Marianne Christensen.

106 (dobbelt)sider. ISBN 87 87497 24 7. Pris kr. 15.- Kan rekvireres fra NOAH ved at indsætte kr. 15.- på giro 5560039 til NOAH, Rådhusstræde 13, 1466 K. Husk at mærke talonen til modtager: "Indeks".

Da det ikke er alle de ældre numre vi stadig har på lager, kan vi tilbyde at sende fotokopier af artikler fra udsolgte numre. 1.- kr. pr. A4 side + porto.

Information skrev 28.10.76 om Emneindekset:

"Et klart, overskueligt og letanvendeligt register over alle mener og artikler i de første 37 numre af NOAH-

bladet har længe været et behov, som nu er opfyldt med denne publikation.

Vigtigst i registret er det 87 sider store emneindeks, der dækker hvad man kan ønske sig af hurtige referencer inden for et meget bredt miljømæssigt område. Der er både meget detaljerede indgange og mere brede oversigter. Man kan slå op under levnedsmiddelforurening eller atomkraft og få en snes henvisninger. Man kan også slå op på helt specielle emner under disse grupper, og der få mere snævre henvisninger. Emneindekset er på den måde nyttigt for såvel specialister, som folk der vil have et bredt overblik over et emne.

I publikationen får man desuden et forfatterregister og et register over anmeldte bøger og temanumre. T.N."